

podoba glasbe

Matic Majcen

Fant, ki je preveč vedel

O videospotu Gosh Romaina Gavrasa, dobitniku nagrade za najboljši mednarodni videospot leta na Ljubljanskem mednarodnem filmskem festivalu 2016.

Vsak velik film zahteva razlog, da se črnina pred gledalcem razpre v podobo, in v *Goshu*, glasbenem videospotu Romaina Gavrasa, se prvi kader pojavi zavoljo vznika neke misli, nenadnega zavedanja, ki v protagonista švigne kot strela z jasnega. On (Hassan Kone) je temnopolti albin, skrajno zdolgočasen in izgubljen mladenič, a še zdaleč ne tako odklopljen iz sveta kot njegovi zadetkarski prijatelji, katerih misli lebdijo v ekstazi navidezne resničnosti. Obkrožen z odsotnimi dušami se v trenutku filozofskega prebliska vpraša: »Kaj je vse to okrog mene? Kakšen je smisel vsega tega? Kaj sploh počnem tu?« Daleč od tega, da bi ta

dvom pomenil kakršno koli radikalno spremembo – vse, kar stori, je, da se odpravi do okna, kjer se zavoljo odmika kamere v total gledalec zave, da smo sredi nekakšnega geta. V njem se na stotine uniformno oblečenih kitajskih dečkov pripravlja na praznik, na parado v čast voditelju, našemu albinu – Njemu. Vprašanje v njegovi glavi zdaj postane: »Mi je res tega še enkrat treba?« A tudi despoti morajo poskrbeti za svoje ljudstvo, in ker je služba služba, je to – nejevolji navkljub – pač treba opraviti. Fanatično ljudstvo se Njemu na čast pred spomenikom pripravlja na ritual, ki bo predstavljal mogočno čaščenje veličastne družbene ureditve. V vsej vladajoči garnituri otopelih kolegov mora biti le on – vsaj za silo – prisoten v tem nesmislu, ki se bo odvil pred njimi.

Na skupni točki rituala se postavijo pod simbol veličastne zgodovine ljudstva

in krvne linije njihovega voditelja. Ne On ne njegovo ljudstvo ni zgradilo teh temeljev, ki narekujejo njihovo delovanje. On je bil izbran od očetov preteklosti. Je poosebljeni mit, ki bi mu ljudstvo sledilo tudi v smrt, če bi on to zahteval. Pogledati mu v oči je tako, kot bi zrl v boga. Dvom o tem prepričanju preprosto ne obstaja. Miti niso tu zato, da jih prevprašujemo, temveč zato, da v njih verjamemo. Otroci plešejo ter vzklikajo v nebo. Slavijo Njega. S svojimi telesi tvorijo obroč, ki iz Njega naredi metaforo središča vesolja, okrog katerega se vrtijo kot zvezde in planeti. On lahko samo nemo opazuje njihov fanatizem in se v novem trenutku dvoma vpraša: »Bi bilo nemara bolje, če bi bil tudi jaz samo eden izmed njih?« Če bi tudi on lahko občutil to skrajno pripadnost in omanne razvade bogastva in moči – morda bi potem življenje vendarle imelo smisel, ki ga s te njegove pozicije vsekakor nima.

Morda bi bilo bolje, če ne bi že od začetka videl te praznine, ničta te družbe, ki se v absurдни obliki odvija pred njim. A niti On, kaj šele ljudstvo, vsega tega ne more spremeniti. Zdaj lahko samo čaka, da se ta maškarada konča, s tem pa tudi trenutki njegovega filozofskega nelagodja. In podoba spet izgine v črnino.

Gosh je še en briljanten glasbeni videospot, ki ga je posnel Romain Gavras v sicer kratki, a morda celo najpomembnejši evropski glasbeni videografiji zadnjega desetletja. Po eni strani je izbira skladbe Jamieja xx nenavadna glede na dejstvo, da je *Gosh* leto dni prej že dobil svoj videospot, ravno tako odličnega; naredil ga je Erik Wernquist. Po drugi strani pa izbira skladbe ravno zaradi tega izkazuje avtorsko namero, ne pa oglaševalskega imperativa. Videospot so snemali v Tianduchengu, majhnem mestecu v bližini Šanghaja, kjer so leta 2007 v sklopu trenda gradnje natančnih kopij zahodnih prestolnic začeli graditi repliko Pariza, vključno z Eifflovim stolpom in Elizejskimi poljanami. Projekt se je izkazal za velik fiasko, saj v parku namesto 10.000 načrtovanih prebivalcev ostaja zgolj peščica tamkajšnjih turističnih delavcev. Gavrasu, 35-letnemu Parižanu, je obisk tega kraja predstavljal nadrealno izkušnjo. Ali, kot je sam povedal v intervjuju za *Dazed*: »Večino časa sem se počutil, kot da sem na tripu. Sprehajaš se po ulicah v kopiji Pariza, kitajski otroci pa te pozdravljajo. Vse skupaj je zelo jebeno meta, zelo čudno in konfuzno.« Videospot je v njegovi interpretaciji predvsem odraz te izkušnje: »Video vidim kot neke vrste pot skozi odraščanje v svetu, kjer so kulturne apropiacije postale tako nore, da potrebuješ duhovnost, da bi se dvignil nad prostor, kjer kultura sama nima več nobenega smisla.« Kot pravi, je zamisel o svetlolasih Kitajcih dobil v sanjah, zato so v lokalni šoli Šaolina k sodelovanju privabili 300 otrok, ki jim je 40 frizerjev 12 ur barvalo lase na svetlo in nato nazaj na temno – slednje zato, da jih ne bi preveč travmatizirali. Končni rezultat je bil dosežen popolnoma brez digitalnih učinkov, najimpresivnejši kadri (tudi tisti končni z dvigom pogleda nad mesto) pa so bil narejeni z brezpilotnim letalnikom. Kakor kaže izvrstni video

s pogledom v zakulisje, so videospot snemali v običajnih delovnih urah, ko so se turisti, kot je videti v ozadju, sprehajali po parku.

Francoski režiser z *Goshem* nadaljuje avtorsko linijo, v kateri je zdaj nakazal še politični pristop, ki doseže močan provokativni učinek. V tokratnem videu je vsekakor opaziti znane motive iz prejšnjih, *Signature* (2007), *Stress* (2008) in *Born Free* (2010), ki pa se pojavijo v povsem novih izpeljavah. Nikakor torej ne gre za kopijo katerega od prejšnjih videospotov, nasprotno, Gavras je še poudaril izrazito simbolni pristop k vizualnemu sporočanju, v katerem se igra s političnimi formami in simboli, ki nato zaradi kombinacije znanega in distopičnega izgledajo srhljivo, pri tem pa povezovanje med njimi in ustvarjanje novega pomena prepušča gledalcu. V monumentalni igri političnih form – oblasti, vodje, ljudstva, ideologije in rituala – ločnica med popolno fikcijo in

aktualno realnostjo izgleda bistveno bolj nedoločljiva kot sicer.

Gavras tako tudi po desetletju ustvarjanja glasbenih videov še naprej ohranja vso svojo prebojnost, s katero se je tudi prebil na sceno. In čeprav gre pri njegovem celovečernem prvencu **Our Day Will Come** (Notre jour viendra, 2010) za ravno tako izviren film, pa mu na filmski sceni (še) ni uspelo izvesti podobnega preboja kakor v videu. Da pa vsaj na njegovem domačem terenu glas izvirnosti ne pojenja, je pred najavo njegovega naslednjega celovečerca vsekakor dobra novica. A tudi če s filmskim projektom ne bo dosegel želenega učinka, je njegovo mesto med videospotovskimi legendami zagotovljeno. Težnja k provokativnosti in drugačnosti brez dvoma še naprej ostaja gibalno njegove ustvarjalnosti. Ali kot najbolje pove sam: »Raje bi se ubil, kot pa da bi posnel normalen glasbeni video za YouTube z Bonom, ki poje pred kamero. To je moja vizija jebenega pekla.«